

VASCHENKO L. Home tasks as from of self – learning activities of students.

The article is devoted to the problem of the modern school – forming ability of students to organize effectively independent learning activities, using the time to balance between different forms of learning. Testing of skills of students to use the knowledge in practice usually performed during homework, independent academic work .

Keywords: *independent learning activities, homework .*

УДК:378.147.31

**Волосюк М. А.
Харківський національний
автомобільно-дорожній університет**

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЧИТАННЯ ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ ПІДГОТОВЧИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВНЗ

Статтю присвячено теоретико-методологічним аспектам читання лекцій з дисциплін природничо-математичного циклу іноземним студентам підготовчих факультетів ВНЗ в плані комплексного вирішення проблеми формування комунікативної компетенції в навчально-професійній сфері спілкування. Досягнення поставленої мети потребує розвитку у студентів всіх видів мовленнєвої діяльності – читання, аудіювання, письма, мовлення – на основі повторення, систематизації та узагальнення предметного матеріалу. Вирішення проблеми також передбачає використання різноманітних форм, методів, засобів і характеру взаємодії учасників навчально-виховного процесу при оптимальному поєднанні індивідуальних та групових форм діяльності на принципах особистісно орієнтованого і розвиваючого навчання. Проаналізовано основні проблеми, що виникають, та запропоновано можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: *лекція, іноземні студенти, підготовчий факультет, пропедевтична підготовка, комунікативна компетенція, навчально-професійна сфера спілкування.*

Практично всі іноземні студенти починають навчання у ВНЗ України на підготовчих факультетах, основною метою яких є створення оптимальних умов для швидкої адаптації іноземців до української системи освіти і соціуму і розвиток у студентів комунікативних можливостей у навчально-професійній сфері спілкування [1]. При цьому необхідно не тільки сформувати і розвинути комплекс умінь і навиків в основних видах мовленнєвої діяльності, але й скоректувати, доповнити, узагальнити і систематизувати знання й уміння з профільних дисциплін [2].

Подоланню академічного адаптаційного бар'єру в іншомовній аудиторії значною мірою сприяє поступове впровадження в навчальний процес на довузовському етапі тих форм організації навчального процесу, методів навчання і контролю знань, які нині використовуються у ВНЗ [3].

Зазвичай найбільші труднощі у іноземних студентів виникають під час аудіювання і конспектування лекцій, оскільки студенти не тільки не мають ще достатньо сформованих і розвинених навиків мовленнєвої діяльності, але й ще недостатньо розуміють значущість і важливість лекцій в освітньому процесі, не вміють виділяти те головне, на що потрібно звертати увагу, що потрібно фіксувати і запам'ятовувати [4]. Тому при довузівському навчанні доцільним і необхідним є поступове впровадження в навчальний процес такої форми організації навчального процесу, як лекції.

Методичні питання класифікації лекцій, етапів їх підготовки та проведення висвітлено у дослідженнях таких педагогів, як: А. В. Хуторський [5], А. М. Столяренко [6], В. М. Фокін [7] та ін. На лекціях викладач надає основний теоретичний матеріал. Основна дидактична мета лекції – забезпечення орієнтуючої основи для подальшого засвоєння навчального матеріалу, формування у студентів основи знань з дисципліни, орієнтації в інформаційному полі, в літературі, а також визначення напрямку, основного змісту і характеру інших видів навчальних занять і самостійної роботи студентів з певної дисципліни. Основні слабкі сторони лекційної форми організації навчального процесу – менша активність студентів, складність зворотного зв'язку та індивідуального підходу.

Існуючі види академічних лекцій: вступна, інформаційна, оглядова, настановна, підсумкова. Їх можна надати за допомогою різних методичних прийомів і отримати такі різновиди лекцій, як проблемна – використовується проблемний метод викладу, бінарна (лекція удвох) – метод діалогу, лекція-візуалізація – метод наочності, лекція із запланованими помилками – метод пошуку помилок, лекція-прес-конференція – метод питань-відповідей тощо.

Використання інтерактивних методів при проведенні лекції є ефективним засобом активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів і змінює характер самої лекції – до навчального процесу залучаються всі його учасники, кожен робить свій індивідуальний внесок, при цьому відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Це групова, колективна співпраця, де і студент, і викладач є рівноправними суб'єктами навчального процесу.

Метою статті є розробка теоретико-методологічних аспектів проведення лекцій при природничо-математичній підготовці іноземних студентів підготовчих факультетів ВНЗ. Завданням є пошук ефективних форм, методів, засобів і характеру взаємодії учасників навчально-виховного процесу на лекціях, що дають змогу формувати і розвивати комунікативну компетентність іноземних студентів у навчально-професійній сфері спілкування.

Впровадження лекційної форми організації занять при довузівській підготовці ускладнюється практично “нульовим рівнем” володіння українською (російською) мовою на початку навчання і мінімальним рівнем володіння нею до моменту введення загальноосвітніх дисциплін. Введення лекцій стає можливим у міру розширення арсеналу мовних засобів іноземних студентів: від міні-лекцій (по 10-20 хвилин) після вивчення вступного курсу дисципліни і до півторагодинних в кінці навчання на підготовчому факультеті. Від лекції до лекції поступово збільшується темп викладу і обсяг матеріалу, що вивчається.

Для успішного вирішення основного завдання довузівського навчання – формування предметно-професійної комунікативної компетенції іноземних студентів – необхідний взаємозв'язаний розвиток всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письма).

Коли мова йде про лекції, то аудіювання (сприйняття предметної інформації на слух) і письмо (складання конспекту лекції) є обумовленими для будь-якої аудиторії студентів. Але у разі роботи з іноземними студентами ці вміння треба формувати і розвивати. Спочатку необхідно інтенсивно навчати осмисленого слухання лекцій в режимі комфортного, потім реального часу (з обов'язковим контролем і самоконтролем цієї діяльності). При цьому недостатнім є сприйняття лише мови викладача або інших студентів при викладі матеріалу чи читанні текстів тощо. Доцільні перегляди і прослуховування автентичних аудіотекстів, наприклад фрагментів навчальних відеофільмів або телепрограм, та їх обговорення. Умінню складати конспект лекції також треба навчати: і вміти виділяти головне, і правильно скорочувати слова, і складати план, і використовувати предметну символіку, схеми і тому подібне. Проведення предметних диктантів також сприяє оволодінню студентами навиками конспектування усної мови викладача і стимулює розвиток не тільки письмової, але й усної мови.

Читання і говоріння на лекціях в аудиторії студентів, що навчаються рідною мовою, як правило, практикується набагато менше. На інтерактивних лекціях використанням різних технологій заохочується і стимулюється зворотний зв'язок з аудиторією (говоріння студентів), а також підготовка студентів до лекції (читання літератури). Але в цьому випадку використання технологій – це спосіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, відхід від монологу. У разі ж іноземних студентів – це ще й об'єктивна необхідність, оскільки студент повинен однаково легко вміти отримувати інформацію як на слух, так і з тексту (читання), і вміти доступно і без утруднень передати її аудиторії (говоріння). Тому розвитку навиків читання і правильній роботі з текстом за темою, що вивчається, також слід приділяти увагу на лекції. Щоб робота над текстом стала

говорінням необхідно стимулювати студентів обговорювати проблему, пов'язану із змістом тексту. Текст, як правило, виступає як зразок монологічного і діалогічного мовлення. Він слугує основою для побудови самостійного вислову, тобто використовується як мовний матеріал у мовленнєвих ситуаціях.

До кінця навчання на підготовчому факультеті відбувається поступове ускладнення використовуваних на лекції текстів, що дає можливість підготувати студентів до читання неадаптованих (оригінальних) текстів. На всіх етапах навчання слід здійснювати функціональний підхід до відбору і викладу матеріалу. Тобто ядро комунікативного спілкування – вправи і завдання, за допомогою яких учні вчать співвідносити мету діяльності з мовленнєвим висловом (наприклад, якщо я хочу вирішити рівняння, я повинен (повинна) використовувати при коментуванні рішення такі вирази: “Щоб вирішити рівняння, треба помножити/розділити обидві сторони рівняння на число, перенести доданок в інший бік рівняння і змінити його знак” і тому подібне).

Отже, одна частина матеріалу сприймається на слух (аудіювання), інша – при роботі з текстом (читання) – як групою, так і індивідуально. Зміна форм роботи при цьому сприяє запобіганню втомі.

Навчати мови, у тому числі й мови предмету на лекції, можна лише в процесі мовленнєвої діяльності, тобто при спілкуванні. Система роботи на лекціях в аудиторії іноземних студентів повинна передбачати не тільки розуміння слухачами лексико-граматичного матеріалу, що вводиться, але й активне його використання в мовленнєвій практиці відразу ж після введення, тобто говоріння. Мовленнєва комунікація виникає, якщо в цьому є необхідність і у того, хто говорить, і у того, хто слухає. Тому в будь-якій аудиторії вирашною є проблемна лекція, коли дії аудиторії об'єднані, мотивовані і зорієнтовані вирішенням загальної поставленої проблеми. При цьому реалізується принцип особистісно-діяльнісного підходу: студенти долучаються до спільної діяльності (пошук і обговорення шляхів вирішення проблеми), встановлюється міжособове спілкування – говоріння (при роботі із завданнями в парах, групах). Роль викладача полягає в тому, щоб створювати умови комунікації і допомагати в її здійсненні. Одночасно проходить і повний процес осмислення матеріалу: від постановки проблеми, її аналізу й обробки інформації до її вирішення і формулювання висновків.

Необхідно використовувати будь-яку можливість для навчання говоріння студентів – це і правильна вимова термінів, побудова фраз, висловів, і вміння коментувати вирішення завдань і демонстрацій дослідів тощо. Діяльнісний підхід у навчанні дуже важливий і в цьому випадку. Цікавим є створення різного роду ситуацій, коли один студент говорить

(читає), а інший сприймає цю інформацію на слух і записує на дошці. Решта студентів слухають з підвищеною увагою, допомагають і виявляють помилки. Доцільно підключати “сильніших” студентів до навчання менш підготовлених (як індивідуально: “студент – студент”, так і колективно: “студент – група” або “група – студент”). Необхідно при цьому створювати мовні ситуації, тобто такі, що “провокують” спілкування. А цьому може сприяти не тільки вирішення проблем і розробка проблемних ситуацій, але й рольові, ділові, імітаційні та ін. ігри.

Під час лекції вдалим представляється використання елементів гри, наприклад, імітаційної – “Хто хоче бути викладачем?”, щоб пояснити аудиторії елемент теми, що аналогічний викладеному викладачем, використовуючи нову лексику. Наприклад, при поясненні теми “Функції та їх властивості” можна запропонувати бажаючим студентам побувати в ролі викладача і ввести поняття спадної (непарної, від’ємної тощо) функції за аналогією з введеним поняттям зростаючої (парної, додатної тощо) функції, записавши заздалегідь на дошці (або вказавши в презентації) нові терміни і граматичні конструкції.

Використання ігрової форми вправ веде до відпрацювання та автоматизації навиків вимови і навчально-мовленнєвих дій, забезпечує оволодіння мовою дисципліни на практиці, дає змогу зняти психологічну напругу, викликати зацікавленість матеріалом, що вивчається. Ситуації, що виникають під час ігрових моментів, надають природні стимули до мовлення. Використання при цьому пропонованого на лекції лексико-граматичного матеріалу сприяє планомірному розвитку навиків мовлення та комунікативних здібностей.

Принципи, яких необхідно дотримуватись при підготовці лекцій для іноземних студентів підготовчого факультету, є такими: фундаментальність матеріалу, його адаптованість та відповідність предметно-професійним задачам конкретного етапу навчання, зменшення обсягу шляхом чіткої систематизації, структуризації і генералізації матеріалу, науковий рівень і логічна послідовність та поетапне дозування викладу інформації, предметно-практична і комунікативна спрямованість, мінімізація та оптимізація у відборі мовних засобів, посиленість, наочність [8]. При відборі матеріалу з метою викладання необхідно враховувати також його актуальність, типовість, комунікативну значущість, доступність та достатність для оволодіння мовою дисципліни. Навчальний матеріал повинен бути скоординований з програмою навчання української (російської) мови та зі змістом занять з наукового стилю мовлення і адаптований з урахуванням поетапного оволодіння студентами лексикою і конструкціями мови. При цьому матеріал повинен бути викладений за принципом “від простого – до складного”, оскільки контингент учнів дуже різний за рівнем початкової підготовки і треба

дати можливість всім охочим підняти його до достатнього для подальшого успішного навчання. У конспект лекції має входити словник нових слів, словосполучень і термінів, граматичні конструкції, характерні для наукового стилю мовлення, зразки (моделі) мовленнєвих дій у типових комунікативних ситуаціях, глосарій з новими поняттями. Принцип циклічності подання матеріалу дає змогу відтворювати раніше вивчені терміни, словосполучення і граматичні конструкції при вивченні нової теми, що робить їх звичними, часто вживаними, тим самим сприяючи кращому запам'ятовуванню і вільному вживанню їх в мові.

На початку лекції слід підкреслити актуальність теми, що вивчається, її практичне використання в майбутній професії, сформулювати мету (настанову) та поставити проблемне завдання. На лекції повинно відбуватися не просто повторення, а систематизація, узагальнення і доповнення вивченого студентом на батьківщині матеріалу теми, введення і семантизація нових термінів, знайомство з граматичними конструкціями мови при викладі теоретичних положень теми, надання моделей пояснення вирішень завдань, доказів теорем, коментування демонстрацій дослідів, виконання лабораторних робіт тощо. Більш індивідуальне відпрацювання вимови, набуття практичних навиків використання нових слів, граматичних конструкцій, закріплення і практичне застосування теоретичних положень відбувається на подальших практичних і лабораторних заняттях з теми. Для пояснення спостережуваних явищ, дослідів і демонстрацій, коментування вирішень завдань різного рівня складності, складання звітів з виконаних лабораторних робіт студентам потрібно залучати та інтегрувати теоретичні знання, що отримуються на лекціях, і таким чином удосконалювати і мовленнєві вміння, набуваючи комунікативної компетентності в предметно-професійній сфері спілкування.

Слід ознайомити студентів з програмою дисципліни, щоб вони розуміли місце теми, що вивчається, в програмі. Роздруки цієї програми можна запропонувати студентам на початку заняття для ознайомлення. Чітке планування, чітка установка на систематичність і послідовність в роботі дасть змогу досягти бажаних результатів у навчанні. В умовах професійної підготовки доцільно, щоб студент мав можливість заздалегідь підготуватися до лекції і взяти більш активну участь в обговоренні основних питань теми і, таким чином, досягти вищих результатів і, яскравіше проявити свої індивідуальні якості і здібності в аудиторії. Це один з прийомів випереджаючого навчання.

Створення циклу комп'ютерних презентацій до лекцій значно полегшує і структурує роботу викладача при читанні лекції. Кожна така презентація містить номер, тему, навчальні цілі і план лекції. Структура подачі матеріалу в презентації визначає план основної частини заняття, що дає

змогу організувати навчання та управляти навчальним процесом. Корисно також мати презентацію-“копилку” термінології і граматичних конструкцій, куди на кожному занятті можна додавати нові елементи. До такої презентації студенти можуть звернутися за підказкою при побудові своїх висловів за темою лекції.

Наявність презентації на лекції дає змогу викладачеві ілюструвати мовлення малюнками, фотографіями, графіками, таблицями, схемами, а також формулами, елементами тексту, словника, відеосюжетами та ін., що розширює можливість використання різних засобів семантизації (через образотворчу наочність, тлумачення, контекст, підбір родового поняття до видового, словотворчий аналіз, синоніми або антоніми, переклад). Використання елементів мультимедійної анімації дає змогу показати на лекції “розвиток в часі” того чи іншого явища, процесу тощо (семантизація за допомогою моторної і образотворчої наочності). Наприклад, в математиці – послідовність побудови графіків тригонометричних функцій, у фізиці – ілюстрація роботи двигуна, переміщення тіла, в біології – робота серця тощо.

Надзвичайно важливим елементом лекції для таких дисциплін, як фізика, хімія, біологія, є демонстрація дослідів, на що вказується і в програмах цих дисциплін. Наочність сприйняття (предметна, моторна) дає змогу іноземним студентам встановлювати уявні зв'язки між побаченим і почутим, сприяє запам'ятовуванню і дає можливість переходити від почуттєвого сприйняття до абстрактного мислення.

Міжпредметна координація надає можливість посилювати мотивацію навчання, економити час і на глибшому рівні вивчати матеріал. Приклади міжпредметної координації математики з фізикою при проведенні понятійно-термінологічних пояснень: поняття вектору вводиться як кількісна характеристика переміщення, поняття інтегралу – як шлях і площа під графіком швидкості, поняття векторного добутку – як кутова швидкість тіла, що обертається. При вивченні біології, наприклад, в темі “Опорно-рухова система” при вивченні типів з'єднання кісток та їх будови використовуються знання про міцність труб, про важелі, механічну роботу і силу тертя з курсу фізики, а вивчення теми “Будова органу зору” спирається на такі фізичні поняття, як лінза, фокус, фокусна відстань, акомодация, хід променів, заломлення тощо. Можна навести багато прикладів міжпредметної координації інших предметів: математика – інформатика, хімія – фізика, інформатика – фізика, хімія – біологія тощо.

Незважаючи на використання комп'ютерних презентацій, дуже корисна “жива” діяльність викладача у дошки “з крейдою” (або фломастером – у мультимедійної дошки), тобто “створення” (або продукування) ним знань і умінь on-line, за принципом “роби як я”. Викладач для студента є зразком не

лише правильних висловів, джерелом інформації, знань, умінь тощо. Через викладача студент знайомиться і з новою для нього культурою, соціумом.

Доброзичливе ставлення до студента, створення ситуації успіху повинне простежуватися на кожному занятті і допомагати в адаптації студента, як академічної, так і соціальної та психологічної. Це не виключає вимогливості з боку викладача за умов чіткого, доступного, логічно обґрунтованого і своєчасного доведення до відома студентів основних вимог до організації та проведення їх навчальної діяльності. Активне звернення в ході лекції до особи студента дає змогу підтримувати емоційний і психологічний контакт зі студентами, мати зворотний зв'язок з аудиторією. Викладач має виявляти особисту зацікавленість в успішності кожного студента і свою готовність до надання допомоги і підтримки студентові в навчальному процесі. В ході лекції викладач може попросити студента відповісти на проблемне питання, висловити свою думку з тієї чи іншої проблеми, допомогти пояснити матеріал іншому студентові, виконати роль викладача у дошки тощо. Спільна навчальна діяльність та спілкування сприяє створенню атмосфери психологічного комфорту на лекції, з одного боку, а з другого – формує особисту зацікавленість в успішному просуванні в навчанні, і, в цілому, створює продуктивну робочу атмосферу.

Вдалим представляється в кінці лекції запропонувати студентам узагальнювальну таблицю або блок-схему, що надасть можливість "побачити" структуру розглянутої теми, виділити її основні елементи і взаємозв'язки між ними. Такі таблиці або блок-схеми можна використовувати як "опорні сигнали" на початку інших занять з метою актуалізації знань при вивченні нової теми, або ж в кінці вивчення розділу дисципліни з метою повторення й узагальнення матеріалу всієї теми перед проведенням контролю. Ці таблиці або блок-схеми можуть бути запропоновані в готовому вигляді викладачем з проханням прокоментувати їх зміст (репродуктивний рівень), або ж з відсутністю частини елементів, які студенти повинні заповнити та аргументувати при цьому свої дії і думки (пошуково-репродуктивний рівень), або і скласти самостійно (як елемент творчого завдання при роботі на лекції або для домашнього завдання) (пошуково-творчий рівень). Схема як зручна зорова опора відображає логіку міркувань, відзначає важливі моменти матеріалу лекції, дає змогу уточнювати інформацію і зберігати її у "стислому" вигляді.

В кінці лекції доцільно провести перевірку рівня засвоєння матеріалу або за допомогою ставлення усних питань, або письмового чи комп'ютерного тестування протягом 10-15 хвилин. Тести повинні включати окрім предметного матеріалу найбільш важливі елементи лексико-граматичного матеріалу, що вивчається студентами. Надання ключів (відповідей) до тестів дасть можливість студентам самостійно

проконтролювати правильність виконання тестових завдань, оцінити результати своєї роботи і своєчасно поставити питання викладачеві. Це, з одного боку, допоможе викладачеві більш ретельно і диференційовано підготуватися до наступного практичного або лабораторного заняття, акцентувавши особливу увагу на питаннях, що викликали утруднення, а з другого боку – дати індивідуальні додаткові завдання для самостійної роботи студентам, у яких виявилися труднощі, або ж запросити їх на індивідуальні консультації.

В кінці лекції необхідно чітко виділити питання, які студенти повинні розглянути самостійно при підготовці до практичного або лабораторного заняття, вказати літературні джерела та дати посилання на інтернет-ресурси, робота з якими допоможе охочим глибше або ширше розглянути тему лекції, прокоментувати вправи для самостійної позааудиторної роботи, заохотити активно працюючих студентів оцінками і позитивними висловами в їх адресу. Можливе внесення елементів змагання як на початку заняття (при перевірці виконання домашнього завдання), так і в кінці його, – наприклад, “Кращий конспект сьогодні” або “Краще домашнє завдання” (з обов’язковим коментарем, які елементи цього конспекту або домашнього завдання порівняно з іншими дали змогу отримати це звання).

Висновок. Таким чином, лекції є необхідною і важливою формою організації навчального процесу для іноземних студентів на підготовчих факультетах вузів. Під час лекції студенти вчаться вирішувати комунікативні завдання в предметно-професійній сфері спілкування, удосконалюючи при цьому свої мовленнєві (аудіювання, читання, говоріння, письмо) і предметні знання, навички й уміння. Це сприяє академічній адаптації, розвитку творчого мислення і навиків самостійної роботи студента. Викладач керує пізнавальною діяльністю студента, виконує консультативну і координуючу функції, використовуючи при цьому різні форми, методи і засоби для організації навчально-виховного процесу при оптимальному поєднанні індивідуальних і групових форм діяльності на принципах особистісно орієнтованого і розвиваючого навчання.

Використана література:

1. Коммуникативность в изучении технических дисциплин как основание для конкурентноспособности в профессиональной деятельности специалиста / Я. Н. Геллер, В. В. Герасименко, А. А. Печерцев, М. А. Волосюк // Содействие профессиональному становлению личности и трудоустройству молодых специалистов в современных условиях : сборник материалов V Междунар. заочн. научно-практ. конф., Белгород, 20 дек. 2013 г.: в 2 ч. Ч. 1. – Белгород : изд-во БГТУ им. В. Г. Шухова, 2013. – С. 120-125.
2. *Волосюк М. А.* Проблеми підвищення якості викладання в інтернаціональних групах студентів дисциплін природничо-наукової, професійної та практичної підготовки / М. А. Волосюк, О. М. Проценко, О. О. Печерцев // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди” – Додаток I до Вип. 29, том III: Тематичний випуск “Міжнародні челпанівські психолого-педагогічні читання”. – К. : Гнозис, 2013. – С. 287-292.

3. *Волосюк М. А.* Особенности содействия профессиональному становлению личности в начале процесса обучения в техническом вузе / М. А. Волосюк, Е. М. Проценко // Содействие профессиональному становлению личности и трудоустройству молодых специалистов в современных условиях : сборник материалов V Междунар. заочн. научно-практ. конф., Белгород, 20 декабря 2013 г. : в 2 ч. – Ч. 1. – Белгород: изд-во БГТУ им. В. Г. Шухова, 2013. – С. 105-109.
4. *Волосюк М. А.* Особенности преподавания дисциплин математического цикла в интернациональных группах студентов / М. А. Волосюк, Е. М. Проценко // Фундаментальна освіта ХХІ століття: наука, практика, методика : міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 14-16 травня 2013 р. : матеріали доп. – Х. : ХНУБА, 2013. – С. 42-45.
5. *Хуторской А. В.* Современная дидактика : учебное пособие / А. В. Хуторской. – М. : Высшая школа, 2007. – 639 с.
6. *Столяренко А. М.* Общая педагогика : учебное пособие / А. М. Столяренко. – М. : Юнити-Дана, 2006. – 479 с.
7. *Фокин Ю. Г.* Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество : учеб. пособие для студ. высш. учебн. заведений. – М. : Академия, 2002. – 224 с.
8. *Волосюк М. А.* Структурування і генералізація навчального матеріалу з фізики при пропедевтичній підготовці іноземних студентів / М. А. Волосюк // Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних студентів : IV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 27-28 квітня 2011р. : матеріали доп. – К. : НАУ, 2011. – С. 17-18.

ВОЛОСЮК М. А. Теоретико-методологические аспекты чтения лекций по дисциплинам естественно-математического цикла иностранным студентам подготовительных факультетов вузов.

Статья посвящена теоретико-методологическим аспектам чтения лекций по дисциплинам естественно-математического цикла иностранным студентам подготовительных факультетов вузов в плане комплексного решения проблемы формирования коммуникативной компетенции в учебно-профессиональной сфере общения. Достижение поставленной цели требует развития у студентов всех видов речевой деятельности – чтения, аудирования, письма, говорения – на основе повторения, систематизации и обобщения предметного материала. Решение проблемы также предусматривает использование разнообразных форм, методов, средств и характера взаимодействия участников учебно-воспитательного процесса при оптимальном сочетании индивидуальных и групповых форм деятельности на принципах личностно ориентированного и развивающего обучения. Проанализированы основные проблемы, которые возникают, и предложены возможные пути их решения.

Ключевые слова: лекция, иностранные студенты, подготовительный факультет, пропедевтическая подготовка, коммуникативная компетенция, учебно-профессиональная сфера общения.

VOLOSUYUK M. A. Theoretical and methodology aspects of lecturing on disciplines of nature-mathematical science cycle for foreign students of preliminary faculties in high-educational institutions.

The paper is devoted to theoretical and methodology aspects of lecturing on disciplines of nature-mathematical science cycle for foreign students of preliminary faculties in high-educational institutions in the framework of complex problem of forming the communicative competence in educational and professional sphere of relations. Achievement of the aim requires developing all the types of speech activity, namely, reading, auding, writing, and speaking on the basis of repeating, systematization and generalization of the subject material. The solution of the problem also foresees application of various forms, methods, means, and character of interaction for participants of educational and brining-up process at optimal combination of individual and group forms of activity on the principles of individually oriented and developing teaching. The principal problems which arise have been analyzed and possible ways for their solution have been proposed.

Keywords: lecture, foreign students, preliminary faculty, propaedeutic preparation, communication competence, educational and professional sphere of communication.